

Tämä on rinnakkaistallenne.

Rinnakkaistallenteen sivuasettelut ja typografiset yksityiskohdat *saattavat poiketa* alkuperäisestä julkaisusta.

Julkaisun tekijä(t): Tötterström, Jouko

Julkaisun nimi: XII Leevi Madetoja -pianokilpailu : haasteita, yhteistyötä, elämyksiä, pohdintaa

Julkaisuvuosi: 2022

Versio: Kustantajan versio

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Tötterström, J. (2022). XII Leevi Madetoja -pianokilpailu: haasteita, yhteistyötä, elämyksiä, pohdintaa. *Pianisti*, (1) s. 4-10.

XII Leevi Madetoja -pianokilpailu

Haasteita, yhteistyötä, elämyksiä, pohdintaa

”Valtakunnallinen Leevi Madetoja -pianokilpailu on nuorten soittajien ja heidän taustajoukkojensa kohtauspaikka ja elämyksiä tarjoava musiikkitapahtuma, jossa on innostava ja kannustava ilmapiiri. Kilpailu on suunnattu Suomen musiikkioppilaitoksissa tai ammattikorkeakouluissa pianonsoittoa opiskeleville nuorille.”¹

Toukokuussa 2022 nautittiin XII Madetoja -kilpailussa upeista esityksistä, kannustettiin nuoria soittajia ja koettiin yhdessä elämyksiä sekä musiikin mukanaan tuomaa yhteisöllisyyttä.

Taustaa ja historiaa

Leevi Madetoja -pianokilpailu syntyi vuonna 1988 tarpeesta antaa Oulun konservatorion

opiskelijoille mahdollisuus soittaa julkisesti omassa kilpailussa. Ajatuksena oli, että ”siitä saadun kokemuksen myötä nuorten soittajien olisi luontevaa esiintyä useammin ja ottaa myöhemmin osaa muihin kilpailuihin.”² Kilpailun jälkeen Pohjois-Suomen muista musiikkioppilaitoksista kantautui Ouluun vahva viesti siitä, että niidenkin oppilailla olisi tarve päästä esiintymään ja mittaamaan omaa musiikillista osaamistaan oman alueensa kilpailussa.

Toiveeseen reagoitiin, ja kilpailu päätettiin avata seuraavassa vaiheessa Oulun ja Lapin läänien musiikkioppilaitoksille. Tällä formaatilla kilpailu pidettiin vuosina 1991 ja 1994.

Vuonna 1997 aiempien hyvien kokemusten perusteella kilpailu muutettiin valtakunnalliseksi Sibelius-Akatemian opiskelijat pois lukien. Kilpailusarjoja on ollut joka kerta kolme kuitenkin pienten ikärajojen hienosäätöjen kera. Tässä laajuudessaan kilpailu on ainutlaatuinen katselmus suomalaisen pianonsoiton osaamiseen nuorten keskuudessa.

Kilpailun runko on koostunut kautta sen historian keskeisestä perusohjelmistosta,

¹ www.pianokilpailu.oamk.fi.

² Tötterström Jouko 2012: Leevi Madetoja -kilpailun historia ja merkitys.

jota monipuolisesti soittamalla kilpailijat ovat voineet tuoda taiteellista osaamistaan esille. Ohjelmisto on rakennettu niin, että sen kautta voidaan edes jollain mittarilla verrata soittajien tasoa yleispätevästi. Musiikkikilpailuissa on kuitenkin melko mahdollonta arvioida asioita täysin objektiivisesti, ja esimerkiksi osaaminen suhteessa ikään voi vaihdella jossain vaiheessa suurestikin tilanteen tasoittuessa sitten, kun opinnoissa ollaan pidemmällä.

Aikataulusuunnitelmia ja yllätyksiä

Oulun ammattikorkeakoulun Kulttuurialan yksikkö muutti Linnanmaalle syksyksi 2020. Koska muuton mukanaan tuomat haasteet, erityisesti uudet tilat ja niiden infrastruktuurin toimimaan saattaminen aiheuttivat pientä epävarmuutta, päätimme siirtää kilpailua suunnitellusta aikataulusta poiketen vuodelta eteenpäin tammikuulle 2022. Kun sitten korona tuli ja laittoi koko kulttuurialan toiminnan sekaisin ja osittain jäihin, olimme tästä siirrosta tyytyväisiä ja ajattelimme, että suunnitelmamme oli kaukaa viisas.

Koronatilanne kuitenkin jatkui ja jatkui, ja lähestyttäessä joulua 2021 näytti hälyttävältä. Kilpailun toteutumiselle alkuvuodesta 2022 näytti tulevan suuria epävarmuustekijöitä. Odotimme viranomaispäätöksiä kiihkeästi ja tilanteen eskaloituessa teimme päätöksen siitä, että kilpailu siirretään myöhempään ajankohtaan samana keväänä. Tämän jälkeen kävimme neuvotteluja Oulu Sinfonian kanssa ja saimme sovituksi, että seitsemäntoistavuotiaiden ja sitä vanhempien finaali siirretään toukokuulle. Kilpailun konserttofinaalin kapellimestariksi kiinnitetyn Jaakko Kuusiston kuolema kosketti syvästi. Se myös aiheutti toimenpiteitä finaalin kapellimestarin suhteen. Saimme Esa Heikkilän johtamaan. Hänen johdollaan nuorilla solisteilla oli turvallista ja helppoa esiintyä.

Monille opettajille ja kilpailijoille tapahtuma oli eräänlainen iloinen paluu ”normaaliin”, sillä etäopetus korona-aikana oli loitontanut meitä toisistamme. Näimmekin paljon iloisia kasvoja ja lämpimiä kohtaamisia. Tätä oli odotettu. Lainaan tähän pitämäni aloituspuheeseen kirjoittamani Madetoja-runon, johon ilo pitkän odotuksen jälkeen kiteytyi:

*Tää onnen päivä
Soi harmonian häivä*

*Kuullaan musaa komeaa, soreaa
Ja koko viikon kolmea
Eri ikäistä soittajapolvea*

*Täällä musisoidaan
Ja yhdessä tunnelmoidaan*

*Siis nauttikaa
Ja sielunne taiteelle avatkaa!*

Kilpailupaikoista ja soittimista

Tapahtuma oli melkoinen palapeli; se sijoittui kolmeen eri paikkaan peräti seitsemän päivän aikana. Ammattikorkeakoulun Poiju-sali sai oikeastaan kunnollisen tulikasteensa vasta tämän kilpailun yhteydessä, koska ennen sitä tuossa tilassa ei juuri oltu pystytty pitämään konsertteja koronan vuoksi. Tilassa on pie-nehkön kokonsa puolesta omat haasteensa, mutta se toimi kilpailuareenana varsin hyvin. Esiintyjät ja yleisö pääsivät lähelle toisiaan, ja tunnelma oli hyvin intiimi sekä lämmin. Voisikin sanoa, että Poiju on kamarisali – ja se täytyikin hetkittäin lähes kokonaan! Poijussa Linnanmaalla pidettiin 13–16-vuotiaiden ja yli 17-vuotiaiden ensimmäiset ja toiset erät, Tulinbergin salissa Oulun musiikkikeskuk-sessa alle 13-vuotiaiden yksieräinen kilpailu ja Madetojan salissa 17-vuotiaiden ja sitä vanhempien sarjan konserttofinaalit. Kaikissa saleissa on omanlaisensa akustiikka, ja piano

Vanhimpien sarjan voittaja Mikael Loponen soittaa Poiju-salissa.

soi niissä hyvin eri tavoin. Tämä toi tervetullutta vaihtelua kilpailun seuraamiseen ja siihen, miten musiikki hahmottui eri tiloissa.

Kaikissa kilpailupaikoissa oli käytettävissä Steinway-konserttiflygelit, joista pianovirtäjätekniikko Eero Koivisto piti hyvää huolta. Hän oli "hälytysvalmiudessa" koko ajan siltä varalta, että jotain yllättävää sattuisi soittimien kanssa. Eräässä kilpailussamme vuosia sitten sattui niin, että kieli katkesi Rautavaaran Terssietydin intohimoisissa soinnuissa, mikä aiheutti ylimääräisen tauon kilpailuun. Kieli lainattiin toisesta samanlaisesta soittimesta. Kun kilpailu kestää monta päivää, pitää soittajien päästä harjoittelemaan säännöllisesti. Kilpailijoiden käytössä olikin riittävästi ammattikorkeakoulun ja konservatorion opetus- ja harjoitustiloja. Harjoitteluajojen järjestämisestä ja organisoinnista vastasi kilpailutoimiston upea henkilöstö.

Ohjelmistosuunnittelusta ja suomalaisesta uudesta musiikista

Kilpailun ohjelmisto noudatti hyväksi havaittua aiempaa konseptia, johon teimme kilpai-

Kilpailutoimistossa ahkeroivat Emma Harju, Justiina Mäkäräinen.

lun taiteellisessa toimikunnassa pieniä viilauksia. Suomalaisen musiikin osuus on kautta kilpailun historian ollut merkittävä, ja tälläkin kertaa ohjelmistossa oli sekä Madetojan

musiikkia kahdessa ylemmässä sarjassa että uutta suomalaista musiikkia kaikissa sarjoissa. Jälkimmäisenä mainitun ohjelman sävellysajankohta määriteltiin niin, että teoksen syntyvuosi oli 1980 tai sen jälkeen. Muutama kilpailija soitti tässä kohtaa oman sävellyksensä, mikä on varsin ilahduttavaa ja kertoo siitä, miten tärkeää pianistille on monipuolinen musiikin hallinta. Kilpailu on tehnyt jo pitkään yhteistyötä Suomen säveltäjät ry:n kanssa, ja yhdistys onkin tukenut kilpailua suuntaamalla palkintorahaa parhaisiin uuden suomalaisen musiikin esityksiin.

Ohjelmisto oli monipuolinen barokista nykymusiikkiin, ja se edellytti soittajilta erityylikausien hallintaa ja monipuolista muusikkoutta. Ohjelma myös paljasti teknisen osaamisen laadun. Soittajilla oli mahdollisuus kuitenkin valita myös vapaasti ohjelmaansa teoksia, joiden soittamisessa ei ollut etukäteen määriteltyjä rajoja kestoja lukuun ottamatta. Kilpailussa huomattiin, että ohjelmisto oli riittävän moni-ilmeinen ja että sen avulla arviointilautakunnan tehtävä oli selkeä. Jotain pakollista, jotain vapaavalintaista – siinä luotettava ja turvallinen ratkaisu.

Soittajia seuratessa ei oikeastaan ajatellut ollenkaan kuuntelevansa musiikkikilpailua. Esityksissä oli havaittavissa esiintyjien persoonallista otetta, suurta musikaalisuutta ja syvällistä tajua soitettavien teosten kontekstista. Erityisellä mielihyvällä kiinnitin huomiota siihen, että uusien kotimaisten teosten esityksissä oli todellisia helmiä. Nuoret eivät vieroksu uutta musiikkia, vaan heittäytyvät siihen täysillä ja löytävät sieltä uuden maailman!

Haasteita ja yhteistyötä

Muusikko ei elä pelkällä kiitoksella, eikä musiikkitapahtumia järjestetä ilman yhteiskunnan, sponsoreiden ja muiden yhteistyökumppanien tukea. Oulun ammattikor-

keakoulu (sen Kulttuurialan yksikkö) järjesti pianokilpailun yhteistyössä Oulun konservatorion, Limingan seudun musiikkiopiston, Savonia ammattikorkeakoulun, Potku – Pohjois-Pohjanmaan taiteen ja kulttuurin tukiry:n sekä Oulun seudun pianomusiikin ystävät ry:n kanssa. Samoista apurahoista kilpailaan nykyään varsin aktiivisesti, minkä vuoksi todennäköisyys saada avustusta on suhteellisen pieni. Madetoja-kilpailu sai onnekseen kuitenkin yhden suuren avustuksen Pro Musica -säätiöltä, minkä turvin kilpailun järjestäminen oli kuin olikin mahdollista. Loput budjetista kerättiin erilaisina sponsoritukina, joita suunnattiin kilpailun palkintorahastoon.

Kilpailu striimattiin suorana, mutta mahdollisuutta striimauksen tallennukseen, jotta esityksiä olisi voinut katsoa jälkeenpäin, ei ollut resurssipulan vuoksi. Hieman samasta syystä ja aikataulun tiukkuuden vuoksi konserttofinaalia ei voitu striimata. Tässä on jatkokehittelyn paikka, mutta toisaalta on kuitenkin hyvä muistaa, että musiikki on aina parasta nautittuna paikan päällä, ja kokemus on tällöin täysipainoisempi ja voimakkaampi kuin esimerkiksi verkon välityksellä koettuna.

Kaikkien yhteistyötahojen merkitys on erittäin suuri, ja erityisesti Oulu Sinfonian konserttofinaalin liittyvä yhteistyö on tärkeää. Kilpailu huipentui finaaliin Madetojan salilla, ja atmosfääri, innostuneisuus sekä yleisön myötäelävä mukanaolo tuntuivat voimakkaasti. Finalisteille esiintyminen suuren sinfoniaorkesterin solistina lienee ollut ainutkertainen elämys ja kokemus, mistä on hyvä ammentaa tulevaisuuden solistitehtäviin.

Opiskelutapahtuma

Kilpailu tarjoaa erilaisia opiskelumahdollisuuksia paitsi niille, jotka osallistuvat, myös niille, jotka toimivat toimitsijatehtävissä. Oulun ammattikorkeakoulun opiskelijat toimivat varsin aktiivisesti monissa järjestelyissä.

Kuva Annina Simola.

Emma Ylitalo Oulun konservatoriosta oli yksi viidestä konserttofinaaliin tiensä raivanneista. Oulu Sinfoniaa johti Esa Heikkilä.

He auttoivat aktiivisesti käsiohjelman koostamisessa, muodostivat kilpailutoimiston selkärangan, huolehtivat kilpailijoiden opastamisesta harjoitustiloihin ja sieltä esiintymispaikalle, pitivät kahvilaa pyhäpäivinä sekä hoitivat monta muuta pientä ja suurta ”juoksevaa” asiaa. Musiikkitapahtumien järjestämisessä mukana oleminen on hyvä tapa saada kokonaiskuva kaikesta siitä, mitä kulisien takana tapahtuu ja päästä sisälle tuottamisen ihmeelliseen maailmaan. Opiskelija-assistenteista oli korvaamaton apu, ja hyöty olikin molemminpuolinen.

Arvioinnista ja palkinnoista

Kilpailun meritoituneen arviointilautakunnan puheenjohtajana toimi Tuija Hakkila, ja muina jäseninä olivat Katariina Liimatainen, Janne Mertanen ja Mika Rännäli, joka oli ensimmäisen kilpailun voittaja. Heidän tehtävänsä ei ollut kadehdittava, koska päivät olivat todella pitkiä, kuuntelemista oli paljon, ja soittajien taso oli varsin korkea. On aina hankalaa asettaa taiteilijoita paremmuusjärjestykseen, koska kaikilla on erilaisia vahvuuksia, jotka soveltuvat erilaisiin muusikon tehtäviin. Arviointilautakunta antoi kilpailun aikana lähinnä karsiutuneille mahdollisuuksien

mukaan rakentavaa palautetta ja ohjeita, mikä on varsin arvokasta.

Alle 13-vuotiaiden ja 13–16-vuotiaiden sarjojen palkinnot olivat kannustus- ja tunnustuspalkintoja. Tämä käytäntö on ollut Madetoja-kilpailussa jo pidemmän aikaa, koska näemme, että tämän kaltaisen tapahtuman kohdalla ei ole järkevää asettaa nuoria lahjakkuuksia paremmuusjärjestykseen, vaan tukea heitä kaikin mahdollisin tavoin. Rahapalkintojen lisäksi annettiin esiintymispalkinto Oulunsalon musiikkijuhlille sekä lahjakortteja. Paras palkinto kuitenkin lienee kaikille saatu kokemus, muistot, ystävät ja musiikin antama voimaantuminen. Kilpailun tulokset löytyvät sen verkkosivuilta, osoite artikkelin lopussa.

Madetoja-kilpailun merkityksestä, tulevaisuudesta ja soittamisen tärkeydestä

Niin kuin historia osoittaa, Leevi Madetoja -pianokilpailu on erinomainen ponnahtauslauta nuorille taiteilijoille tulevaa uraa ja opiskelua ajatellen. Kilpailu tunnetaan hyvästä hengestä ja siitä, että siellä on kannustava ja innostava ilmapiiri. Tapahtuma on sekä pedagoginen läpileikkaus että kollegoiden

Kuva Annina Simola

17-vuotiaiden ja sitä vanhempien finaalin jälkeen onnelliset pianistit Edit Rautio, Emma Ylitalo, Perttu Savijärvi, Ahti Alavillamo ja Mikael Lopenen.

ja asialle vihkiytyneiden kohtauspaikka. Kotimaisen musiikin runsas esittäminen vie erityisesti nykymusiikkia eteenpäin; on tärkeää, että varjelemme ja esitämme omia säveltäjäjämme ja heidän tuotantoansa. Madetoja-kilpailulla on oma paikkansa ja merkityksensä suomalaisten musiikkikilpailujen ja ennen kaikkea pianokilpailujen joukossa. Paikalliset ja maakunnalliset kilpailut luovat perustan mahdollisuudelle osallistua suurempiin – kokemusta on hyvä kartuttaa ensin hieman pienemmissä ympyröissä ja sitten tähdätä kohti suurempaa. Madetoja-kilpailu on osoittautunut muun muassa monipuolisen ikäkaumansa ja rikkaan ohjelmistonsa vuoksi yhdeksi merkittävimmistä suomalaisista musiikkikilpailuista.

Monet tässä kilpailussa menestyneet nuoret taiteilijat ovat myöhemmin tehneet merkittävän karriäärin pedagogeina tai esiintyvinä taiteilijoina. Tästä esimerkkinä ovat muun muassa Ossi Tanner, tällä kertaa arviointilauta-

kunnassa mukana ollut juurilleen Ouluun takaisin New Yorkista muuttanut Mika Rännäli ja monet muut.

Kilpailun tulevaisuuden kannalta olisi ensiarvoisen tärkeää, että sen talous pystyttäisiin turvaamaan jonkinlaisella pysyvällä rahoituksella. Muuten kohtaamme joka kerta jatkossa saman tilanteen: järjestelyihin tarvittavat varat pitää kääriä kokoon monesta eri lähteestä. Tämä vie paljon energiaa suunnittelulta ja kehittämiseltä. Jo kaksitoista kertaa järjestetyn kilpailun ei pitäisi enää todistaa kenellekään olemassa olemisensa välttämättömyyttä ja tärkeyttä. Toivon, että tähän löytyy jatkossa jokin kestävä ratkaisu. Kansainvälisille pianokilpailuille on oma tukiverkostonsa, mutta esimerkiksi kotimaisille kilpailuille ei tietääkseni ole keskitettyä kattojärjestöä, joka ottaisi huolehtiakseen ja vastuulleen rahoituksen pitämisen vakaalla pohjalla. Ehdotan tällaisen perustamista yhteisen hyvän merkeissä.

Soittamisella (ja samalla mm. musiikkikilpailuun valmistautumisella) on ihmisen kokonaisvaltaiseen kehitykseen suuri vaikutus. Musiikki saa aivot aktiiviseksi, ja tämä jatkuu koko elämämme ajan. Musiikki auttaa dementiaa sairastavia parantamalla mielen-tilaa ja elvyttämällä muistia. Musiikki, soittaminen ja laulaminen tukevat kognitiivista ja emotionaalista toimintakykyä. Motorisen järjestelmämme liikeaivokuori ja liikkeiden hienosäätöjärjestelmät aktivoituvat musiikin kautta, ja tämän pystyy tuntemaan esiintyjän lisäksi yleisössä esitystä seuratessa.³ Monet pedagogit ovat huomanneet, miten tärkeä osuus soittajan kokonaisvaltaisella kehityksellä on edistymisen kannalta. Tämän vuoksi muun muassa soiton kinesteettiseen puoleen kiinnitetään entistä enemmän huomiota – soitto on omalla tavallaan yhtä fyysistä kuin esimerkiksi tanssi.

”Musiikkikilpailuilla on aina myös voimakas sosiaalinen merkitys, kun eri suunnilta kotoisin olevat opiskelijat ja opettajakollegat kohtaavat toisensa. Kilpailun tauolla kahvilassa on helppo aistia innostunut ja avoin ilmapiiri. Se antaa kaikille voimia ja intoa jatkaa opiskelua ja työntekoa eteenpäin, tapah-tuman aikana kuultavista monista upeista esi-tyksistä puhumattakaan. Soittotunneilla oppii. Soittamalla ja esiintymällä oppii. Toisia kuu-lemalla oppii. Kokemukset ja elämykset kan-nattelevat.”⁴ Musiikki on avain moneen posi-tiiviseen asiaan. Tällaisia ovat muun muassa

kauneudentaju, eettisyys ja humanismi. Musiikilla on parantava ja eheyttävä voima, ja se luo yhteisöllisyyttä.

Lopuksi konsertt finaalin palkintojenjaon loppupuheen päätökseksi kirjoittamani runo:

*Soikoon soitto
Se on ihmisyiden voitto*

*Kaikukoon musiikki
Jokaiselle uniikki*

*Taiteen tiellä
Saamme jatkaa vielä!*

KIRJOITAJA ON MUSIIKIN TOHTORI, PIANISTI JA SÄVELTÄJÄ. HAN ON TYÖSKENNELLYT OULUN KONSERVATORION PIANONSOITON YLIOPETTAJANA V. 1985-1999 JA SIITÄ ETEENPÄIN YLIOPETTAJANA OULUN AMMATTIKORKEAKOULUSSA.

Lähteitä ja lukemista

- XII Leevi Madetoja pianokilpailun verkkosivut www.pianokilpailu.oamk.fi.
- Sivuille on kattava tietopaketti kilpailun säännöistä, ohjelmistosta ja tuloksista.
- Soinila Seppo 2018: Musiikki antaa aivoille siivet. Aivoliitto.fi. <https://www.aivoliitto.fi/aivoterveys/artikkelit/musiikki-antaa-aivoille-siivet/#cbd1f4f2>.
- Turunen, Petteri 2015: Potkua uralle Leevi Madetoja -piano-kilpailusta: Madetoja-pianokilpailun luonne ja statistiikka. <https://www.theseus.fi/handle/10024/95402>.
- Tötterström Jouko 2012: Leevi Madetoja -kilpailun historia ja merkitys. ePOOKI, Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehittämistyön julkaisut ISSN 1798-2022 https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/40604/oamk_tkjulkaisu_112.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

³Soinila Seppo 2018: Musiikki antaa aivoille siivet.

⁴Tötterström Jouko 2012: Leevi Madetoja -kilpailun historia ja merkitys.